

Hidayət Asəf oğlu RƏHİMOV
doktorant, Azərbaycan Kooperasiya Universiteti
hidayatrahimov@mail.ru

ƏTRAF MÜHİTİN EKOLOJİ DAVAMLILIĞININ KƏND TƏSƏRRÜFATI EMALI VƏ SATIŞININ ARTIRILMASI STRATEGİYALARINA İNTEQRASIYASI

Xülasə

Bu məqalədə ekoloji davamlılıq prinsiplərinin kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və marketinqinin təşviqi strategiyalarına inteqrasiyası araşdırılır. Eyni zamanda bu sahələrdə davamlı təcrübələrin mənimsənilməsinin kənd təsərrüfatı sektorunun ümumi dayanıqlılığına necə töhfə verə biləcəyi qeyd olunmuşdur. Həmçinin kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və marketinqində davamlı təcrübələrin tətbiqi ilə bağlı əsas çətinliklər və imkanlar müzakirə edilmiş, siyasətçilər, sənaye maraqlı tərəflər və praktikerlər üçün fikirlər təqdim edilmişdir. Bütövlükdə, bu məqalə gələcək nəsillər üçün təbii ehtiyatları qoruyarkən sektorun davamlı çiçəklənməsini təmin etmək üçün kənd təsərrüfatının inkişafının ekoloji davamlılıq məqsədlərinə uyğunlaşdırılmasının vacibliyini vurğulamaq məqsədi daşıyır.

Açar sözlər: ətraf mühit, kənd təsərrüfatı, emal, satış, məhsul.

Giriş

Ətraf mühitin degradasiyası və iqlim dəyişikliyinə qida və kənd təsərrüfatı sektoruna əhəmiyyətli problemlər yaratdığı müasir dünyada ekoloji davamlılığın kənd təsərrüfatının emalı və marketinqinin təşviqi strategiyalarına inteqrasiyası çox vacibdir. Davamlı təcrübələri qəbul etməklə kənd təsərrüfatı sənayesi təbii ehtiyatların qorunmasına töhfə verər, iqlim dəyişikliyinə təsirlərini azalda və uzunmüddətli həyat qabiliyyətini təmin edə bilər.

Ətraf mühitin davamlılığının kənd təsərrüfatı emalına inteqrasiyasının əsas aspektlərindən biri tullantıların azaldılması və resurslardan istifadənin optimallaşdırılmasıdır. Buna enerji və su istehlakını minimuma endirən səmərəli istehsal prosesləri, eləcə də təchizat zənciri boyunca qida itkisini və tullantıların azaltmaqla nail olmaq olar. Məsələn, bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə etmək, suya qənaət edən texnologiyalara sərmayə qoymaq və dövrü iqtisadiyyat prinsiplərini qəbul etmək kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı əməliyyatlarının ətraf mühitə təsirini minimuma endirməyə kömək edə bilər [4].

Digər mühüm element kənd təsərrüfatı təcrübələrində biomüxtəlifliyin və ekosistemin sağlamlığının təşviqidir. Təbii yaşayış yerlərini qorumaq və genişləndirməklə, fermerlər tozlandırıcıları, faydalı həşəratları və vəhşi təbiəti dəstəkləyə, beləliklə ekoloji tarazlığı və davamlılığı təşviq edə bilərlər. Əkin dövrüyyəsi, əkinlərarası əkinçilik və aqromezəçilik kimi aqroekoloji təcrübələr torpağın sağlamlığını yaxşılaşdırmağa, biomüxtəlifliyi artırmağa və sintetik daxilolmalara olan ehtiyacı azaltmağa kömək edə bilər, nəticədə daha dayanıqlı və davamlı əkinçilik sistemlərinə gətirib çıxara bilər.

Bundan əlavə, tədarük zəncirində şəffaflığın və izlənmənin gücləndirilməsi davamlı kənd təsərrüfatı məhsullarını istehlakçılara tanıtmaya üçün çox vacibdir. Kənd təsərrüfatı məhsullarının mənşəyi, istehsal üsulları və ətraf mühitə izi haqqında məlumat verməklə istehlakçılar davamlı əkinçilik təcrübələrini dəstəkləyən məlumatlı seçimlər edə bilərlər. Sertifikatlaşdırma sxemləri, eko-etiketlər və təchizat zənciri texnologiyaları kənd təsərrüfatı məhsullarının davamlılıq etimadnaməsini izləməyə və çatdırmağa kömək edə bilər və bununla da istehlakçı inamını və sədaqətini artırır.

Davamlılığın marketinqin təşviqi strategiyalarına daxil edilməsi, azaldılmış karbon emissiyaları, suya qənaət və biomüxtəlifliyin qorunması kimi kənd təsərrüfatı məhsullarının ekoloji faydalarının vurğulanmasını nəzərdə tutur. Hekayə və kommunikasiya kampaniyaları davamlı kənd təsərrüfatının əhəmiyyəti haqqında məlumatlılığı artırır və istehlakçıları ekoloji cəhətdən təmiz təcrübələrin dəstəklənməsi istiqamətində hərəkətə keçirə bilər. Davamlı satınalmaları təşviq etmək üçün pərakəndə satıcılar, restoranlar və qida xidməti təminatçıları ilə əməkdaşlıq həm də ekoloji cəhətdən təmiz kənd təsərrüfatı məhsullarına bazar tələbi yarada bilər.

Heydər Əliyevin kənd təsərrüfatının inkişafında ekoloji baxışı

Azərbaycanın görkəmli siyasi xadimi Heydər Əliyev ölkənin ekoloji baxışının formalaşmasında, xüsusən də kənd təsərrüfatının inkişafında mühüm rol oynamışdır. Onun aqrar sektora verdiyi əsas töhfələrdən biri dayanıqlı əkinçilik təcrübələrinin təbliği olmuşdur. O, kənd təsərrüfatı sistemlərinin məhsuldarlığını və dayanıqlılığını təmin etmək üçün torpaq, su və biomüxtəliflik kimi təbii ehtiyatların qorunmasının vacibliyini qəbul etdi. Əliyev səmərəliliyi artıracaq, tullantıları azaldacaq və ətraf mühitə təsirləri minimuma endirəcək müasir texnika və texnologiyaların tətbiqini təşviq edib. Davamlı kənd təsərrüfatını təşviq etməklə, o, gələcək nəsillər üçün ətraf mühiti qorumaqla yanaşı, ərzaq təhlükəsizliyini və iqtisadi sabitliyi yaxşılaşdırmaq məqsədi daşıyırdı [5].

Davamlı təcrübələrlə yanaşı, Heydər Əliyev təbii yaşayış mühitinin qorunmasını və biomüxtəlifliyin qorunmasını prioritet hesab edirdi. O, kənd təsərrüfatı məhsuldarlığının dəstəklənməsi və ekoloji tarazlığın qorunmasında sağlam ekosistemlərin oynadığı ayrılmaz rolunu başa düşdü. Əliyev Azərbaycanın zəngin biomüxtəlifliyini və təbii landşaftlarını qorumaq üçün xüsusi mühafizə olunan ərazilər, təbiət qoruqları və mühafizə proqramları yaratmışdır. Bu resursları qorumaqla o, təkcə kənd təsərrüfatı ekosistemlərinin dayanıqlılığını artırmadı, həm də ekoturizmi və davamlı inkişaf imkanlarını təşviq etdi.

Bundan əlavə, Heydər Əliyev kənd təsərrüfatı kontekstində torpağın degradasiyası, su qıtlığı və çirklənmə kimi ekoloji problemlərin həllinin vacibliyini dərk edirdi. O, inteqrasiya olunmuş

planlaşdırma, tədqiqat və investisiya vasitəsilə bu problemləri azaltmağa yönəlmiş siyasətləri müdafiə etdi. Əliyev ekoloji problemlərə innovativ həllərin işlənib hazırlanması üçün dövlət qurumları, tədqiqat institutları və yerli icmalar arasında əməkdaşlığı təşviq edib. Onun kənd təsərrüfatının inkişafına hərtərəfli yanaşmaları vurğulaması onun iqtisadi artımı ətraf mühitə nəzarətlə tarazlaşdırmaq öhdəliyini vurğuladı.

Bütövlükdə, Heydər Əliyevin kənd təsərrüfatının inkişafında ekoloji baxışı ətraf mühitə və gələcək nəsillərə qarşı dərin məsuliyyət hissini rəhbər tuturdu. Onun dayanıqlı təcrübələrə, mühafizə söylərinə və ətraf mühitin idarə olunmasına diqqəti Azərbaycanın kənd təsərrüfatı sektorunda qalıcı miras qoyub. Əliyev insan və təbiət arasında harmonik münasibətləri təşviq etməklə ölkədə daha möhkəm, firavan və ekoloji cəhətdən şüurlu kənd təsərrüfatı sisteminin əsasını qoydu [1, s. 98].

Kənd təsərrüfatı marketinqinin təşviqinin əsas məqsədləri

Kənd təsərrüfatı marketinqinin təşviqinin əsas məqsədlərindən biri kənd təsərrüfatı məhsullarının dəyərini istehlakçılara effektiv şəkildə çatdırmaqdır. Müasir ekoloji şüurlu bazarda istehlakçılar təkcə məhsulların keyfiyyəti və qiymətindən deyil, həm də onların ətraf mühitə təsirindən narahatdırlar. Beləliklə, kənd təsərrüfatı marketoloqları ekoloji cəhətdən şüurlu istehlakçılarla rezonans yaratmaq üçün davamlı əkinçilik təcrübələri, azaldılmış karbon emissiyaları və təbii ehtiyatların qorunması kimi məhsullarının ekoloji faydalarını vurğulamalıdırlar.

Kənd təsərrüfatı marketinqinin təşviqinə ekoloji mülahizələrin daxil edilməsi üçün effektiv strategiyalardan biri eko-etiketləmə və sertifikatlaşdırma sxemlərinin istifadəsidir. Üzvi, ədalətli ticarət və karbon izi etiketləri kimi eko-etiketlər istehlakçılara kənd təsərrüfatı məhsullarının ekoloji atributları haqqında dəyərli məlumat verir. Eko-sertifikatlar əldə etməklə və məhsulun qablaşdırılması və marketinq materiallarında eko-etiketləri nəzərəcərpəcə şəkildə əks etdirməklə kənd təsərrüfatı istehsalçıları bazarda öz məhsullarını fərqləndirə və ekoloji cəhətdən şüurlu istehlakçılara müraciət edə bilirlər.

Ekoloji etiketləmə ilə yanaşı, hekayələr və brend hekayələri kənd təsərrüfatı marketinqinin təşviqində ekoloji mesajları çatdırmaq üçün güclü vasitədir. Davamlı əkinçilik təcrübələri, ətraf mühitin mühafizəsi təşəbbüsləri və kənd təsərrüfatının ətraf mühitə müsbət təsiri haqqında hekayələr paylaşmaqla marketoloqlar istehlakçılarla emosional əlaqələr yarada və brendə sadiqlik yarada bilirlər. İstehlakçılar ətraf mühitə dair iddialarda dürüstlüyü və dürüstlüyü qiymətləndirdiyi üçün hekayənin izahında həqiqilik və şəffaflıq vacibdir [2].

Bundan əlavə, kənd təsərrüfatı istehsalçıları, marketoloqlar və ətraf mühit təşkilatları arasında əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq kənd təsərrüfatı marketinqinin təşviqində ekoloji mülahizələrin təsirini artırmaqla, birgə işləməklə, maraqlı tərəflər davamlılığını təşviq edən və kənd təsərrüfatında ekoloji problemlər haqqında məlumatlılığı artıran birgə marketinq kampaniyaları, təhsil təşəbbüsləri və ictimai iştirakı proqramları hazırlaya bilirlər [3].

Kənd təsərrüfatı marketinqinin təşviqində ekoloji mülahizələrin təqdim etdiyi imkanlara baxmayaraq, həll edilməli olan problemlər də var. Problemlərdən biri ekoloji problemlərin mürəkkəbliyi və kənd təsərrüfatında ekoloji göstəricilərin ölçülməsi üçün standartlaşdırılmış ölçülərin olmamasıdır. Kənd təsərrüfatı marketoloqları istehlakçılar üçün çətinlik yarada bilən və istehsalçıların riayət etməsini çətinləşdirə bilən saysız-hesabsız davamlılıq standartları, sertifikatlar və etiketləmə sxemləri üzərində hərəkət etməlidirlər.

Nəticə

Yekun olaraq, ekoloji davamlılığın kənd təsərrüfatının emalı və marketinq təşviqinə inteqrasiyası qida sistemini daha dayanıqlı və davamlı gələcəyə çevirmək üçün vacibdir. Səmərəli istehsal təcrübələrini qəbul etməklə, biomüxtəlifliyi təşviq etməklə, şəffaflığı artırmaqla və kənd təsərrüfatı məhsullarının ekoloji faydalarını çatdırmaqla, kənd təsərrüfatı sənayesi planetin sağlamlığının qorunmasında və gələcək nəsillər üçün ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynaya bilər. Təchizat zənciri üzrə maraqlı tərəflərin iqtisadi rifahı ətraf mühitə nəzarətlə tarazlaşdırma daha davamlı və bərpəedici qida sistemi qurmaq istiqamətində birgə işləməsi vacibdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Aliyev Z.H. Agriculture in Azerbaijan and its Development Prospects. JOJ scin. 2018; 1(5): 555572, pp.92-103. DOI: 10.19080/JOJS.2018.01.555572
2. Rahimov K. The Effects of agricultural incentives on the agricultural small and medium sized enterprises by using evidence Azerbaijan agricultural market. Azerbaijan State Economic University. June 2018, 54 p.
3. <https://atm.gov.az/pdf/reports/ATM-Annual-Report-2021-ENG.pdf>
4. <https://ereforms.gov.az/files/review/pdf/en/1185c85eabaae6e4d63f160e4ff07884.pdf>
5. <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/azerbaijan-agriculture>

Hidayat Asaf Rahimov
Azerbaijan Cooperation University
hidayatrahimov@mail.ru

Integration of environmental ecological sustainability into agricultural processing and marketing strategies

Summary

This article examines the integration of environmental sustainability principles into promotion strategies for agricultural processing and marketing. At the same time, it was mentioned how the adoption of sustainable practices in these areas can contribute to the overall sustainability of the agricultural sector. Also, key challenges and opportunities related to the implementation of sustainable practices in agricultural processing and marketing are discussed, and insights for policy makers, industry stakeholders and practitioners are provided. Overall, this article aims to highlight the importance of aligning agricultural development with environmental sustainability goals to ensure the continued prosperity of the sector while conserving natural resources for future generations.

Key words: *environment, agriculture, processing, sales, product.*

Хидаят Асаф оглы Рагимов
Азербайджанский Университет Кооперации
hidayatrahimov@mail.ru

Интеграция экологической устойчивости в стратегии переработки и маркетинга сельскохозяйственной продукции

Резюме

В данной статье рассматривается интеграция принципов экологической устойчивости в стратегии продвижения переработки и сбыта сельскохозяйственной продукции. В то же время было упомянуто, как внедрение устойчивых практик в этих областях может способствовать общей устойчивости сельскохозяйственного сектора. Кроме того, обсуждаются ключевые проблемы и возможности, связанные с внедрением устойчивых практик в переработке и маркетинге сельскохозяйственной продукции, а также предоставляются идеи для политиков, заинтересованных сторон отрасли и практиков. В целом, эта статья призвана подчеркнуть важность согласования развития сельского хозяйства с целями экологической устойчивости для обеспечения дальнейшего процветания сектора при сохранении природных ресурсов для будущих поколений.

Ключевые слова: *окружающая среда, сельское хозяйство, переработка, сбыт, продукт.*